ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/319
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: އިބްރާހީމް ޢަލީ، ފްލޫރިޝާ / އދ. ފެންފުށި
- އިސްތިއުނާފާ ދެކޮޅު ފަރާތް: މުޙައްމަދު ޢަލީ، ގޮރިންގުވާދީ / އދ. ފެންފުށި
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާމެދު ނިންމިގޮތް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޤް

ނިމުނު ތާރީޚް: 19 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1447 / 11 ސެޕްޓެމްބަރު 2025

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 07 ޞަފަރުލްޚައިރު 1445 / 22 އޯގަސްޓް 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 144-B5/IN/2023/01
- **ނިންމި ތަން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ކޯޓުގެ [illegible] [illegible]
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 18 ޖުލައި 2023 - **ނިމުނު ތާރީޚް:** 18 ޖުލައި 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
[illegible] އަލީ / [illegible]، [illegible]
ޤާނޫނީ ވަކީލު: އަލީ ސަޢީދު / [illegible]

އިސްތިއުނާފަށް [illegible] ފަރާތް
[illegible] އަލީ / [illegible]، [illegible]
ޤާނޫނީ ވަކީލު: އަބްދުﷲ ޝަރީފް، [illegible] 1980

މަދަނީ – [illegible] – މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާއިދުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – [illegible] ޤަވާއިދުގެ 20 ވަނަ މާއްދާ – ކޯޓުގެ [illegible] – މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާއިދުގެ 20 ވަނަ މާއްދާ އަދި 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – [illegible] [illegible] prima facie [illegible]

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ފަރާތްތައް

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ގެ ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން ނިންމާފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ [illegible] ނިންމުން" އާ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ސަބަބުން ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށް [illegible] ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހދ. [illegible]، [illegible]، އިބްރާހީމް ޢަލީ (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A047423) (މީގެ ފަހުން "އިބްރާހީމް ޢަލީ" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވަނީ ހދ. [illegible]، [illegible]، މުޙައްމަދު ޢަލީ (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A012112) (މީގެ ފަހުން "މުޙައްމަދު ޢަލީ" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވާ ފަރާތް") ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގެ ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

3. މުޙައްމަދު ޢަލީ އާއި އިބްރާހީމް ޢަލީއާ ދެމެދު "މުޙައްމަދު ޢަލީ [illegible] [illegible] ގެންގުޅުމުގެ ޝިރާކަތުން ބައެއް އިބްރާހީމް ޢަލީއަށް ދިނުމަށްޓަކައި ވިއްކާ އެއްބަސްވުން" ވެ، މި އެއްބަސްވުމުގައި 12 ޑިސެމްބަރ 2022 ގައި ދެ ފަރާތުން ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ.

4. މުޙައްމަދު ޢަލީ އާއި އިބްރާހީމް ޢަލީއާ ދެމެދު 12 ޑިސެމްބަރ 2022 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ބުނެ، ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަދާކުރަންޖެހޭ، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙިއްސާ ދޫކުރެވިފައިވާ "[illegible]-2" [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު ޢަލީގެ ނަން މައްޗަށް ބަދަލުކުރުމަށް އިބްރާހީމް

އަމީގެ ދައްކަން އަންގައި އަމުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓަށް މުޙައްމަދު އަމީގެ ފަރާތުން ދައުވާ ހުށަހަޅައިފައެވެ.[1] 14 ޖޫން 2023 ގައި އެ ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައިވާ މި ދައުވާ ބަލަމުންދިޔައީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައެވެ.

5. ކޯޓުގެ ލިޔެކިޔުންތައް 21 ޖޫން 2023 ގައި އިސްތިއުނާފް އަމީއަށް ސިވިލް ކޯޓުން ހަވާލުކުރެއްވިއެވެ. 02 ޖުލައި 2023 ގައި އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން ދައުވާ ޖަވާބުދާރީވާން އަންގާ ލިޔުން އެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި، ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު އެ ފަރާތުން ސުވާލު އުފައްދާ ބަޔާންތަކެއް އެ ކޯޓަށް އަންގައި، 17 ޖުލައި 2023 ގައި ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން ސުވާލު އުފައްދާ "އިލްތިމާސްކުރު އިއުތިރާޒްކުރާ ފޯމު" ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައެވެ.[2]

6. މުޙައްމަދު އަމީގެ ފަރާތުން ކުރާ ދައުވާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު") ގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާއަތްކޮށް، އެ ދަޢުވާއަކީ ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ ދައުވާ ފޯމު ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން އެދިފައިވެއެވެ.[3]

7. އިލްތިމާސްކުރު އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން އިއުތިރާޒުކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށެވެ.[4]

7.1. މުޙައްމަދު އަމީގެ މި ދައުވާއަކީ ދެ ފަރާތް ދެމެދު 12 ފެބްރުއަރީ 2022 ގައި ސޮއިކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކަށްވާއިރު، މި އެއްބަސްވުން މިހާރު

---

[1] ސިވިލް ކޯޓަށް މުޙައްމަދު އަމީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ "އިލްތިމާސް ޚިދުމަތް ބޭނުމުގެ ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު ނިންމުން" ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު ނިންމުން" ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރު

[3] އިސްތިއުނާފް އަމީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު އިއުތިރާޒްކުރާ ފޯމު" (އެޓޭޗް 3)

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރު ނިންމުން" ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރު

ސާބިތުވެފައިވާތީ، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމަށާއި، ދޯނި [illegible] މި ހާލަތުގައި ޝަރީޢަތުން އަމަލުކުރެވޭނެކަމަށް އިސްމާޢީލް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible]

7.2. އެއްބަސްވުމުގެ ތަފުސީލަށް ބަލާއިރު، ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭ ފުރަތަމަ [illegible] [illegible] [illegible]-5 [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ގަވާއިދުވެސް، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]-2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމުރުކޮށްދިނުމަށް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

7.3. އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު "...މި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] "ވަކިގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރު" (specific performace order) އަކަށް [illegible] [illegible]

8. މި އިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބުގައި މުޙައްމަދު އަލީގެ [illegible]، މި [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް [illegible] [illegible]، އަދި މައްސަލަ [illegible] ކުރިއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[5]

9. [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު އަލީގެ [illegible] [illegible] [illegible].[6]

9.1. މުޙައްމަދު އަލީގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[5] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]"

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ [illegible] [illegible]" ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރު

9.2. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ނޯޓިސް އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] މުޙައްމަދު އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] މައްސަލަ ހުށަހެޅި ކަމަށްވާތީ، އެ ފަރާތުން އެ ނޯޓިސް [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މައްސަލަ ބެލުމުގައި [illegible]

9.3. ކޯޓުގެ އިލްތިމާސް [illegible] [illegible] މާއްދާއަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު") ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އުފައްދާ އިލްތިމާސް އެއިން އެއްވެސް މާއްދާއަކަށް ނުއަންނަކަމާއި އަދި އެ ސުވާލު އުފައްދާފައިނުވާކަން

9.4. އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ މާއްދާއަކީ އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އަމަލުކުރުމަށް ހިމަނާފައިވާ މާއްދާއެއްކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ފައިސާ [illegible] މުއްދަތު [illegible]، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ފައިސާ ނުލިބިގެން އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓަށް [illegible] ފައިސާ [illegible]، އަދި އެއްވެސް [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] އޮތް މާއްދާއެއްނޫންކަން

އިބްތިދާއީ ކޯޓުން ނިންމުން

10. މި މައްސަލައަކީ ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 އިޚްތިޞާޞް ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. މި ނިންމުމަށް ވާޞިލުވުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށް، ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

10.1. މި މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞަށް އިޢުތިރާޟުކޮށް ހުށަހެޅި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާ 02 (ދޭއް) ޙާލަތުގެ ތެރެއިން، ފުރަތަމަ ޙާލަތު، އެއީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މަދަނީ އިޚްތިޞާޞާއި، ކޯޓުތަކުގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް އުޞޫލުން މި މައްސަލަ ބެލުމުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ލިބިފައިވާ ޤާނޫނީ ބާރުގެ ދާއިރާ (jurisdiction) އާމެދު، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ދެކުނު ނަޒަރުކުރައްވާފައި، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އިޢުތިރާޟުކުރުމަކީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާ ދެވަނަ ޙާލަތުކަމުގައިވާ، ކޯޓުން މައްސަލަ ބަލައިގެންނުވާނެ ޙާލަތެއް ވުޖޫދުވެފައިވާކަމަށް އިބްރާހީމް އަލީއަށް ފެންނާކަން އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް މަދު ކުރީ ނުކުމެވަން އެނގޭކަމުގައެވެ.[7]

10.2. ފަރާތުގެ ދެކޮޅު ވަކީލާ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް 13 ޖުލައި 2023 ގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވި އަރުޒީ ކުރިން ނުބައްދަލުކުރެވުނު، އަދި ތިނިވަނަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމާ ކޯޓުގެ ސަބަބުން، އެއީ މިހާރު މި މައްސަލަ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ނަގައިދިން ޙާލަތެއްކަމަށް އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބަދަލުކުރަން، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ދަޢުވާ ބަލައި، ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞުގައި ސާފުކޮށް އަޑުއަހަން ބޭނުންވާކަމަށް 02 ޖުލައި 2023 ގައި ކޯޓުން އެންގުމުން، ބޭއްވުނު ނިޔާ ޙާލަތުގެ 13 ޖުލައި 2023 ގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތު، މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޖުރާއާތު ގެނެސްދެމުން މި ވޯޓް ނަގަވައިފިން، އަދި ހަމައެކަނި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ސަރަޙައްދު މި މައްސަލަ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމާއި، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞުގައި ސާފުކޮށް އަޑުއަހަން ބޭނުންވާކަމަށް ކޯޓަށް އެންގުމުން ތާރީޚުގައި އެދިފައިވާތީ ނުލާ، އެހެންކަމުން ބިނާކޮށް އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބޭނުން ފަރާތެއް އެކަން ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްދިނުމަށް މަދަނީ

---

[7] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައެޅުމުގެ ސަރކިއުލަރު" ގެ 7 ވަނަ ނަންބަރު

އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވާނެކަމެއްކަން ސާފުކޮށް ފެންނަން އޮތްކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ މައްސަލަ ނުބެލޭނެ ހާލަތެއް އޮތްކަމަށް ކަނޑައެޅެން ނެތްކަމުގައެވެ.[8]

10.3 ފައިސާ ދައްކާފައިވާ ގޮތާ ގުޅޭގޮތުން އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] މައްޗަށް ބިނާކޮށް މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ނުބެލޭނެ ހާލަތެއް އޮތްކަމަށް ކަނޑައެޅެން ނެތްކަމަށެވެ.[9]

10.4 ވަކި ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރާ ގުޅޭގޮތުން އިބްރާހީމް އަލީގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާ [illegible]، އެއްބަސްވުމުގައި ބިނާކޮށް، [illegible] ނުވަތަ، ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible]، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) އާއި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 54 ވަނަ މާއްދާއާއި، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ޢަޤްދުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "ޢަޤްދުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު") ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާގޮތުން، ވަކި ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރު [illegible] އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ނުކުތާގައި ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުތަކުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible]، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން

---

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން ނިންމުން" ގެ 8 ވަނަ ނަންބަރުން 11 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް

[9] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން ނިންމުން" ގެ 12 ވަނަ ނަންބަރާއި 13 ވަނަ ނަންބަރު

ފާހަގަކުރާކަމަކީ އިޖުރާއީ ނުކުތާ ނުވަތަ procedural law އާ [illegible] ބެލެވެން ނެތް، [illegible] [illegible] [illegible].[10]

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ދަޢްވާގެ ތެރެއިން، އެ ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާބެހޭ ނިންމާފައިވާ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) ނިންމުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނޫން ނިންމުމެއްކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

11.1. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ދަޢްވާ އަދި އެކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއް ކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 "ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާބެހޭ ނިންމުން" ގައި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާ އާއި،

11.2. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތާއި އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތާއި ދެމެދު [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ވަކި ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ (Specific Performance) އަމުރަކަށް ނުދެވޭނެކަމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވިނަމަވެސް، އެކަމަކީ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ބެލުމަށް އޮތް [illegible] ނޫން ކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީއާއި، މި ނުކުތާ އާ ގުޅިގެން މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ

---

[10] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާބެހޭ ނިންމުން" ގެ 14 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 16 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް

47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި 54 ވަނަ މާއްދާ އާއި [illegible] ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަތުބީޤުކޮށްފައިވަނީ ރަނގަޅުގޮތުގައި ނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

12. **ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ** ތަފްސީލުކުރަމުން އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންނުވާކަމަށް ބަޔާންކޮށް [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި އެއް ނުކުތާއަކީ، ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި 12 ފެބްރުއަރީ 2022 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުން 13 ޖުލައި 2023 ގައި [illegible]

13. އެހެނަސް، މި ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ [illegible]

14. [illegible] 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ [illegible]

ލިބިގެންވާ ރައްދެއް ބޭނުންކުރުމަކީ ނުވަތަ އެ ރައްދު ބޭނުންކުރި ޝަރީޢަތުގެ މަޤާމާ ހިނގަމުންދާ ޙާލަތެއްގައި ކަމަށްނިންމާފައިވާނަމަ މި މާއްދާ އެގޮތަ ޙާލަތްތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭނެކަމުގައެވެ.

15. އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރި ސަބަބަކީ، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް މުވައްޒަފު [illegible] ފަރާތުން [illegible] ނުރައްކާތެރިކަމާއި، [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެއް ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމްތައް އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން އަނެއް ފަރާތަށް [illegible] ލިބުނުކަމަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ [illegible] ކަމެއް ގޮތުގައި މާނަކުރެވޭ [illegible]

16. ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ހެދި އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރުމާ [illegible] އެއްބަސްވުމާ އެއްގޮތަށް [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible]

17. އެއްބަސްވުން ބާތިލުކުރުމަށް [illegible] ސަބަބަކީ، އެ [illegible] ބާތިލުކުރުމަށް [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުން [illegible]

18. [illegible] އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ [illegible] އަދި [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ދަށުން [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] ދެ ފަރާތުގެ [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] ދެ [illegible] މި [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] ފަރާތުން [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] ގެންދިއުމަށް [illegible] ނިންމާފައިވާތީއެވެ.

19. އެ ނިންމުން ނިންމުމުގައި އެ ކޯޓުން ހަވާލާދީފައިވާ މާއްދާތަކަކީ އިސްމާޢީލް އަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާއާ އެއްވެސް ވަރެއްގެ ގުޅުމެއްނެތި މާއްދާތަކެއްކަމަށާއި، އޭގެ ބަދަލުގައި އިސްމާޢީލް އަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާއަކީ އެއްބަސްވުމުގެ 4.7 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު އަލީގެ ފަރާތުން specific performance ގެ އަމުރަކަށް އެދުމަކީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫންކަމަށް ބަޔާންކޮށް ހުށަހެޅި ނުކުތާއެއް ކަމުގައެވެ.

20. މި ނުކުތާ ގުޅިގެންވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާކަމަށާއި، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ބައިވެރިއެއްގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވާ ކަންތައްތައް ކުރަންވާނީ، އެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޝަރުތުތަކާއި އެއްބަސްވާ ގޮތުގެ މަތިންކަމަށާއި، ދެ ފަރާތް ދެމެދު އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރިއިރު ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވަނީ ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި [illegible] އުފެދުން ކަމުގައިވިޔަސް ފައިސާ ހޯދުމަށް ދަޢުވާކުރުން ހިފަހައި އިތުރު ދަޢުވާއެއް އެހެން ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް ނުކުރެވޭނެ ކަމުގައެވެ.

21. މިކަމީ މައުޟޫޢީ ގޮތުން މައްސަލަ ބެލުމަށް [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ނުވާ ކަމުގައެވެ. އަދި މި ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ސަމާލުކަން [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) އާއި، 54 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] ނުކުރެވޭނެކަމަށެވެ.

22. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 "ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން ނިންމުން" ބާޠިލުކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މައުޟޫޢީގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭން މައްސަލައެއްނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދަޢުވާ [illegible] ޚާރިޖުކޮށްދިނުމަށެވެ.

23. މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު އަޑުއެހުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ބުނެވިދާ ފަދައިން އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި އެދުނުނަމަވެސް، މި މައްސަލަ އޮތް ގޮތަށް ބަލައި، އެކަނި މިހާރު މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން ޙުކުމްކުރައްވާފައިވާ، އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މިހާރު އެދެނީ (އިސްތިއުނާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ) މާއްދާތަކަށް ބަލާލީ، ނިންމުމުގަޔާ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ކަމުގައެވެ.[11]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ތަޙުލީލު

24. އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ބަލައިގަތުމާއި ގުޅިގެން، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާކަން މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ މުޙައްމަދު ޢަލީއަށް އެންގުމުން، މުޙައްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން އިޖާބީ އިއުތިރާޟެއް ހުށަހަޅައެވެ. މި އިޖާބީ އިއުތިރާޟުގައި މުޙައްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުގެ ފޯމު ބާޠިލުކުރުމަށެވެ.

25. މި ހުށަހެޅުމުގެ މައްޗަށް ކަމާގުޅޭ ޤާނޫނީ ނައްޞުތައް ބަލާލުމުން، މުޙައްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖާބީ އިއުތިރާޟުގައިވާ ކަންކަމުގެ އަލިގައި، އިސްތިއުނާފު ފޯމު ބާޠިލުކުރަން ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[12]

26. މި ފަދައިން ނިންމުމާއި ގުޅިގެން، އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ތަޙުލީލުގައި، މުޙައްމަދު ޢަލީގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލައިފައެވެ.

---

[11] މި ކޯޓުގައި 13 ޖުލައި 2025 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި މިފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

[12] މި ނިންމުމަށް ރުޖޫޢަކޮށްފައިވަނީ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/HC-A/319 ޤަޟިއްޔާގެ "އިޖާބީ އިއުތިރާޟުހުށަހެޅުމުގެ ނިޔާ ގޮތް" (14 ޑިސެންބަރު 2023) ގައި ތަފްސީލުކޮށްފައިވާ ގޮތެވެ.

27. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްޞީލުގައި މުނައްވަރު އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ އެންފޯސްމަންޓް އެޕްލިކޭޝަން ހުށަހަޅާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ، އެ ފަރާތުން އެންފޯސްމަންޓް އެޕްލިކޭޝަން ކޯޓުގެ އެންފޯސްމަންޓް ޑިވިޜަނުން 02 ޖުލައި 2023 ގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށްފަހު، 13 ޖުލައި 2023 ގައި އެޕްލިކޭޝަން ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ނޯޓިސް ފޮނުވުމުން، އެޕްލިކޭޝަނުގެ ސިޓީތަކާއި ގުޅޭ ނިޔާތަށް ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދާ މައްސަލައާ ނުގުޅޭކަމަށް ބެލެވޭ ކަމުގައެވެ. މި ނުކުތާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، އެއީ މައްސަލަ ހުށަހެޅުނުއިރު ވަގުތުގައި އޮތް ޙާލަތަކަށް ނުބަލައި، އެ މައްސަލަ ބަލައިނުގަނެ، ކޯޓުން އެކަން ޤަބޫލުކުރުމަކީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ކަމުގައެވެ.

28. މިމައްސަލަ ވޯޓްދާރުގައި ނަޒަރު ޙާލަތުގެ މައްސަލަ ބަލައިގަނެ، ކޯޓުގެ އެންފޯސްމަންޓް ސެކްޝަނުން އެޕްލިކޭޝަން ހުށަހަޅައިފައިވާތީ، އަދި އެފަދަ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ޝަކުވާގައި އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން ބުނިފައިވާކަމުގައެވެ.

29. ކޯޓުން ނިންމި މި ނިންމުމުގައި އެންފޯސްމަންޓްގެ ދަރަނި އެ ފަރާތުން ލިބުނު ރަށުގެ ބައިންދަރުވާ ނަޒަރު ނުކުރާގޮތަށް ގެނެ ގެނެސް ކަނޑައެޅިފައިވާތީއާ އަދި އެންފޯސްމަންޓްގެ ދަރަނި ލިބުނު ރަށުގެ އެއްވެސް މުދަލަކާއި ބެހޭގޮތުން ނުނިންމާކަމުގައި މި ނިންމުމުގައި ބައްޓަންކުރެވިފައިވާކަމުގައެވެ.

30. އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަކީ، އެ ކޯޓުގައި ކުރިއަށްދިޔަ މައްސަލައިގައި ނަޒަރު ބަލައި ދައްކާފައިވާ ގޮތުގައި ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިދިން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 101 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ ފޯރމުގެ އުސޫލާއި ޚިލާފަށް، އިސްތިއުނާފުކުރާފަރާތުން ނިންމުން ސާބިތު ނުވަތަ ޤާނޫނީ އަސާސެއް މިނިވަންކަމާ ބެހޭ ވާހަކަ އުފުލާފައިވާކަމުގައި ނުދެކޭކަމުގައެވެ.

31. **ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ނަޞްޞުގައި** މުޙައްމަދު އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ ނަންބަރުގައި އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފައިސާ ހޯދުން ފިޔަވައި އިތުރު އެއްވެސް މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާއިދުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ހަވާލާދީ، އެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާއިރު، މި ނުކުތާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، އެއްބަސްވުމަކަށް ބިނާކޮށް، އެއްބަސްވުމުގެ މައްސަލައެއް [illegible] ކޯޓުގެ އިޚްތިޔާރުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބުން މައްސަލަ ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުތަކުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމުގައެވެ.

32. ސިވިލް ކޯޓުން މިފަދައިން ނިންމުމުގައި ބަލާފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ޅ) އާއި، 54 ވަނަ މާއްދާއަށާއި، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއެވެ. މި ނިންމުން ޤާނޫނާއި ޚިލާފު ސަބަބެއް އިސްތިއުނާފުގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްދީފައިނުވާކަމުގައެވެ.

33. އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އިޢުތިރާޟުގައި ބުނާފައިވާ ބަޔާނަކީ ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވުމުގެ ސަބަބުން އެ ކޯޓުން މައްސަލަ ނުބަލައިފިނަމަ [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނިންމުމަށްޓަކައި ޤާނޫނުތަކުންނާއި [illegible] ނިންމުންތަކުގެ އަލިގައި އެ ކޯޓުން ގޮތް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް [illegible] ކަމުގައި މުޙައްމަދު އަލީގެ ފަރާތުން [illegible] ކަމުގައެވެ.

34. އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ޤަޟިއްޔާގައި، ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައި "ކޯޓުގެ

އިޚްތިޞާޞްއާމެދު ނިންމިގޮތް" ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 އިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް
ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަނަދެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

35. އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުން ކުރި މި އިސްތިއުނާފަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ގެ ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައެޅުމުގައި،

35.1. އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާމެދު އިއުތިރާޟުކޮށް، އެއްބަސްވުން ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާގައި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަފުސީލުކޮށް ފުރިހަމަކުރެވިފައިނުވާކަމުގައި ބުނާ ބުނުމާއި،

35.2. އިސްތިއުނާފު އަރުވާ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްއާމެދު އިއުތިރާޟުކޮށް، ފަރާތްތަކަށް އަދާކުރުމުގެ އަމުރު ގެއްލުމުން ހުށަހެޅި ނުކުތާގައި، އެކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ގެއްލުން ބަދަލުގައި އެއް ހުށަހެޅުނުކަމަށް ނިންމާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވެފައި، އަދި އެ ހުށަހެޅުމާއި ގެއްލުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި 54 ވަނަ މާއްދާއާއި، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަފުސީލުކޮށް ފުރިހަމަކުރެވިފައިނުވާކަމުގައި ބުނާ ބުނުމުގެ މައްޗަށް ބިނާވާ އިސްތިއުނާފަކެވެ.

36. މިއީ މި އިސްތިއުނާފުގައި ޝަރީޢަތުން ޖަވާބުދޭންޖެހޭ ދެ ސުވާލުކަމަށްވެއެވެ.

އިބްރާހީމް އަލީގެ ވަކީލުން ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުތަކުން، އެއްބަސްވުން ޤާނޫނީ ވަކީލަކާއި ބޭން ހުށަހެޅި ނުކުތާގައި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ތަޢާރުފުކޮށް މާނަކުރެވިފައިވާ ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުގައި ބޭނުން ކުރުން

37. މި މައްސަލައިގައި ކަން ވެފައިވާ ގޮތުން ބަލާއިރު، ފުރަތަމަ އަލީގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ކުރަ ދައުވާ 14 ޖޫން 2023 ގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށް، އެ ކޯޓުން ދައުވާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގަމުން ދައުވާލިބޭ އިބްރާހީމް އަލީއަށް ރައްދުކޮށްފައިވެއެވެ. 02 ޖުލައި 2023 ގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ވަކީލުން ދައުވާ ފޮތާއި ރަދުފުރިކަން އަންގާ ލިޔުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި، އިލްތިމާސްކުރުމުގެ ސިފަތު އެދުމުން ބޭނުންވާކަމަށް ބުނެ، 17 ޖުލައި 2023 ގައި ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްނާމާގެ އިޖުރާއަތުތަކުގެ ބަދަލުކުރުން، "ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްނާމާގެ އިޖުރާއަތުތަކަށް ފުރުޞަތު" ހުށަހަޅައިފައިވެއެވެ.

38. ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްނާމާގެ އިޖުރާއަތުތަކުން އިބްރާހީމް އަލީގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅައިފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ސަބަބަކީ، މި ވަކީލު ދަފުތަރު 12 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި ވަޒީފާ އަދާކުރުމުން 13 ޖުލައި 2023 ގައި ބާޠިލުކުރުން، އެކަމުގެ ނޯޓިސް ފުރަތަމަ ވަކީލަށް އަންގާފައިވާތީ، މި ދައުވާގައި ފުރަތަމަ އަލީގެ ވަކީލުން އަދާކުރުމުގެ މައްސަލަ ބަދަލު ހުށަހަޅައިފައިވާ ދައުވާގައިކަމަށް ނުވާތީ، އެ އަދާކުރުމުން މިހާރު ބާޠިލުކޮށްފައިވާތީ، އަދާކުރުމަކީ އަމަލުކުރަމުން ސަލާމަތީ އަމަލުތަކުން ނުކުރެވޭނެކަމަށެވެ.

39. މި ހުށަހަޅާފައިވާ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްނާމާގެ ސަބަބު ބަޔާންކޮށް ބަލައިގަނެފައިވާ އިބްރާހީމް އަލީގެ ވަކީލުން 02 ޖުލައި 2023 ގައި ކޯޓަށް އެންގުމުން، ވަޒީފާއިން ބާޠިލު 13 ޖުލައި 2023 ގައި ވަޒީފާއިން، ނަމަވެސް މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިލްތިމާސް ގެނައުމުން މަޤާމުނަގަވާ، އެ މަދަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ބަދަލުކުރުމަށްފަހު މަޤާމުކަމަށްވާތީ، ސަލާމަތީ އެއް މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިދޭތީ، އިބްރާހީމް އަލީގެ

ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިލްތިބާސްއާމެދު ސާފުކޮށް ދުވައްދަން ބޭނުންވާކަން ކޯޓަށް އެންގިއިރުވެސް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމަކަށްނުވާތީ، އެ މައްސަލަ ބިނޫން އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އެ ބުނާ ފަދައިން ކޯޓުން ޤަބޫލުކުރުމަކީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުވާނެކަމަށް ސާފުވާން ފެންނަން އޮތުމުން ކަމުގައެވެ.

40. އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މި ޙާލަތަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަތުބީޤުކުރަން މާނަކޮށްފައިވަނީ ރަނގަޅަށްނޫންކަމުގައެވެ.

41. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާއަކީ ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ހަމަތަކާއި ކޯޓުގެ އާންމު ވާޖިބުތަކާއި ބާރުތަކުގެ ބާބުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ މާއްދާތަކަށްވާއިރު، މިއީ ޒިންމާދާރުތަކާއެކު މަސައްކަތްކުރުމަށް ބާރުއަޅުވުން އެކުލަވާލެވިފައިވާ މާއްދާއެއްކަން މި މާއްދާގެ ސުރުޚީއިން އެނގެއެވެ. މި މާއްދާގެ (ނ) ގައިވަނީ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތައް ކުރިއަށްދާނެގޮތާއި، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ މަސްލަޙަތު، އެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އަސްލު މަސްލަޙަތުގެ މަސްލަޙަތަކަށް އުނިކަމެއް އަންނާނެފަދަ އަމަލެއް، ބަހުން ނުވަތަ ލިޔުމުން ނުވަތަ އަމަލުންވިޔަސް ކުރިމަތިވެދާނެކަމެއް، އަދި ހަމައެ ހިނގަމުންދާއިރު، އެކަން ވަގުތުން ފައިސަލާ ހުއްޖަތުތަކަށް ދެވިދާނެއެވެ.

42. މި ނުކުތާގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުވައްދާ ޖަދަލަކީ، ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވަކިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެއް ފަރާތަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއް ބޭނުންކުރުމަކީ، ނުވަތަ އެ ޙައްޤުގެ ބޭނުންކުރި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ހިނގަމުންދާ ބާރަކަށްއެޅިފައިވާކަމަށްވެސް، އެ މާއްދާ އަދަދަ ޙާލަތްތަކުގައި ތަތުބީޤުކުރެވޭނެކަމަށެވެ.

43. މި މައްސަލައިގައި ފާޅުވާ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ، ދައުވާ ހުށަހެޅުނުއިރު، އަދި ދައުވާއާ ގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތައް ރައްދުކުރުވުނުއިރު، އަދި ދައުވާ ފޮތާ ބަލާފައިވާ އަންނަ ލިޔުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅައި އިލްތިމާސްއާމެދު އިބްތިދާއީ އަދިގެ ހުކުމުން ސާބިތު އުފެއްދުން ބާޠިލުވާކަން ކޯޓަށް އެންގިއިރުވެސް، އެއްބަސްވުން ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމެވެ. އަދި އޭގެ ފަހުން އިބްތިދާއީ އަދިގެ ހުކުމުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވޭނެ ނޯޓިސް ޤާނޫނުގައި، އެ އެއްބަސްވުމަކީ ވުޖޫދުގައިއޮތް އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބުނެ، ކޯޓުގެ އިލްތިމާސްއާމެދު އިބްތިދާއީ އަދި ސާބިތު އުފެއްދުންތައްވާކަމެވެ.

44. އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައިވާ ނިންމުން ނިންމާފައިވާ ހިސާބުގައި، ފެންނަން ހުރި ޙަޤީޤަތްތަކަށް ބަލާއިރު، ފާޅުވަނީ މުޢާމަލާތު އަދި ސިވިލް ކޯޓަށް މި ދައުވާ ހުށަހެޅި ފަހުން، އިބްތިދާއީ އަދި އާއި މުޢާމަލާތު އަދިއާ ދެމުން ވެރިޔާ އެއްބަސްވުމުގައި އެއްގޮތަށް މުޢާމަލާތު އަދި އަދަލުބަދަލުކުރުމަށް ބުނެ އެ އެއްބަސްވުން އިބްތިދާއީ އަދިގެ ހުކުމުން ބާޠިލުކުރެވިފައިވާކަމެވެ. އަދި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރަން އަންގާ ޝަރުތުގައިވާ ވިއްކުން[13] ބަލާއިރު، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވިފައިވާތީ އެއްބަސްވުމުގައިވާ މުއައްދަތާ ބަދަލުކުރިކަމެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން އެދުން އެކު ހިއްސާއެއް ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ދޫކުރުމާއި ހިސާބުކުރުމަށް ބަދަލުގައި، އަދާކުރާނެ ސަބަބު އަދި ދަރަނިވެރިޔާގައި، އެކަން މުސްތަޤުބަލުގައި ބަލަހައްޓާނެ، އެ ހިއްސާއެއް ނުވަތަ ހިސާބުކުރުމަށް، އިޖާރާގެ ތަންތަނާ ހިއްސާއެއް ނުވަތަ ހިސާބުކުރުމަށް ކަމުގައި ބެލެވިދާނެ ކަމުގައި ނިންމާލެވެ.

45. ނަމަވެސް ދަރުން ދޫކުރުމާ އެއްބަސްވުމުގެ ތަރުތީބުގެ ފޮނުވިން އާއި ހިއްސާއެއްގެ މުއްދަތު ބިނާކޮށް، އެކަމުގައި އިޖާރާއާ ނަގަހަނޑާއިގައި ބާރުބަލާކުރެވޭފަދަ، ނުވަތަ މަސްވަރުގެ މަސައްކަތް ދުނިކަން އަންނަ ވަދެއްކަން އަމަލުކުރުމަށް ބަހުސްއެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް ދެކޮޅަށް، އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދިނުމަކާނުލައި، އަދި ހުކުމްކާނާ މަތިން އިޖާރާގެ

---

[13] އިބްތިދާއީ އަދިގެ ހުކުމުން ފުރަތަމަ އަޑުއެހުން 23 ޖުލައި 2023 ގައި ޝަރީޢަތުގެ ސިޓީ

ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަޢުރީފުކުރާ ހާލަތުގައި، އެ މާއްދާ ތަޢުރީފުކުރުމުގެ ހާލަތެއް ވުޖޫދުވެއްޖެތޯ ބެލުމަށްޓަކައި، އުސޫލުގެ ގޮތުން ބަސް ބުނުމުގެ [illegible] ހުށަހެޅުމުގައި، އަދި އެކަން ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދީފައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އެއް [illegible] އަންނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުދެކެވެ.

46. ތެދެކެވެ. މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ކުރިއަށްދިޔައިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންނަ ވަރަ އަމަލެއް ([illegible]، [illegible] [illegible] އެވިޑެންސް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ތަޢުރީފުކުރާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

47. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ

މާއްދާގެ (ރ) އާ ޚިލާފުވާނެކަމެއްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާ ނިންމުމުގައި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އާ ޚިލާފަށް ތަޤުދީމުކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއެއްކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

48. އަދިނަމަވެސް، އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމާގުޅޭގޮތުން އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތު [illegible] [illegible] [illegible] ދެވިދާނެ، މައްސަލަ ކޯޓުގައި ނަޒަރުކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާ ނިންމުމުގައި ޤާނޫނީ [illegible] އެއްބަސްވުމެއް ނުދެކެމެވެ. އެހެނީ، އެކަމުގެ [illegible] އިޖުރާއީ ނަޒަރަކުން ބަލައި، ދެ ފަރާތް ދެމެދު [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި މަސައްކަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ނުދެކެމެވެ.

49. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ [illegible] ކޯޓުން [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް

ދަރުން އެކަން [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުކަމާއި، އަދި އެ [illegible] ގުޅިގެން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، 54 ވަނަ މާއްދާއާއި ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] ބުނުން

50. މި ނުކުތާ ބިނާވަނީ، ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 04.7 ވަނަ މާއްދާއަށް ހަވާލާދީ، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލައެވެ.

51. މި އިސްތިއުނާފާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ، މި އިސްތިއުނާފުގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަމަކީ، ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން [illegible]، [illegible] ޤާނޫނާ (procedural law) [illegible] ކަމުގައި [illegible]، [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible].

52. މި ނިންމުން ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުކަން މި އިސްތިއުނާފުގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ. ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިއެއްގެ މައްޗަށް ޤާބިލުވާ ކަންތައްތައް ކުރަންވާނީ، އެ ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ޝަރުތުތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ

އަނެއް ބައިވެރިޔާ، އޭނާގެ ވައްޓަފާޅި ތަޢާރުފު ކަމަކަށް ދުރުހެލިވެފައިވާކަމަށެވެ. ނުވަތަ އެއާ ކޮންމެވެސް އެހެން ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުން އެއްބަސްވުމުގައިވާ ގޮތަށް ކަމުގައެވެ.

53. މިކަން ފާހަގަކުރަން އިޝާރާތް އަރީގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގައި ބުނެފައިވަނީ ދެ ފަރާތު ދެމެދު އެއްބަސްވުމުގައި ސޮފްޓްވެއަރ ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވި ގޮތަށް ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ޑިސްޕިއުޓާއި އުފެދުން ކަމުގައިވިޔަސް ފައިސާ ހޯދުމަށް ދަޢުވާކުރުން ފިޔަވައި އިތުރު ދަޢުވާއެއް އެކަމާ އަސާސުގެ މައްޗަށް ނުކުރުމަށް ނުކުރެވޭނެކަމެވެ. ދަޢުވާކުރެވުނު specific performance ގެ އަމުރަކަށް ޙުކުމްކުރަން ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވިނަމަވެސް، އެކަމި މަސްލަޙަތާ ގޮތުން މައްސަލަ ބެލުމަށް އެއީ ހަރަކާތް ދޫކޮށްލަން ނިންމާފައިވީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމުގައެވެ.

54. ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން އޯޑަރު ސާފުވާ މުއްދަތު 02 (ދޭއް) ހަފްތާއަށްވުރެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާއި، މި ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން އެނގެއެވެ. އެއީ،

54.1. ދަޢުވާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގެ އިންޖަންކްޝަން އެ ކޯޓަށް ދީގެންނުވާނެކަމަށް ފެނުމާއި،

54.2. އާންމު އުސޫލުން ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުރުމުގެ އިންޖަންކްޝަން ދީފައިވިނަމަވެސް، މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ނިމުމާ ހަމައަށް މައްސަލަ ހުރުމުގެ އިންޖަންކްޝަން ދޫކުރެވިދާނެކަން ފެނެއެވެ.

55. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، މިއީ ދަޢުވާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގެ އިންޖަންކްޝަން ކޯޓަށް ދެމިހުރުމަށް ބުނެ ކޯޓުން އިލްތިމާސްކޮށްފައެވެ. މި މައްސަލައާ ގުޅޭ އިންޖަންކްޝަން ނުވަތަ ދަޢުވާއާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގެ އިންޖަންކްޝަން އެ ކޯޓަށް ދޫކުރެވިދާނީ، ދެފަރާތުންވެސް ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ ކޯޓަށް އެ މައްސަލަ ބަލައިގެންނުވާނެ ހުރުމުގެ ވުޖޫދުވެފައިވާކަމަށް ފެނެން

އިބްތިހާލް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފުބަޔާނުގައި ސާބިތު ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އިއުތިރާޟުތަކަށް ބަލައިލަމެވެ.

56. މިފަދަ އިއުތިރާޟުތައް ހުށަހަޅާ މަރުޙަލާގައި، މައްސަލަ މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލުން ބަޔާންވާ ކުރިން، އަދި މައްސަލައިގެ މައްސަލާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބައިތަކުގެ ކުރިން، ޝަރީޢަތް ނަޒަރުކުރަން އިއުތިރާޟުގައި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތަކެވެ. މި މަޢުލޫމާތުގައި ބެލުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާ އިއުތިރާޟު ގެނެސް ދީ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ މައްސަލަ މައްސަލައިގެ މައްސަލަ ބަލާކުރެވޭ ކުރިންކުރެވުނުގެ ކުރީގައި)، މި މަޢުލޫމާތުގައި ދީ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާއި ގެޔާ ބެލުން ސަބަބުތަކުން ބަޔާންކޮށް ޝަރީޢަތް ކުރިމަތިވި އިޖުރާއީ ނުކުތާތަކުން އެ ހިސާބު ފުރިހަމަ ހުރި ކަންތައްތަކާ މައްސަލަ ބަލައިގަނޭކަމަށް ޝަރުޢީ ޤާނޫނުގެ ވާޖިބުތައް ނިމުނީމެވެ.

57. މިކަމުގެ ފާހަގަ ބަޔާން ހިފެހެއްޓި، އެކަން މައްސަލައިގެ މައްސަލާގައި ބަލައި ގޮތަށް ކޯޓުން ތަޙުޤީޤު އޮތްކަމަށް، ޝަރީޢަތް ގޮތުން މިކަން ބަލާކުރެވޭ ބައިތަކުގައި، މިކަމާ މައްސަލާގައި ބެލިފައިނުވާކަމަށް ކުރުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައެޅުއްވި ކޯޓުއަމުރުތަކަށް ގާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ މިވާހަކަކުރުމުގައި ނުދެކެމެވެ.

58. އިބްތިހާލް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި އިއުތިރާޟުތަކުން، ވަކިގޮތަކަށް އަމުރުކުރުމުގެ އަމުރު ގާނޫނީ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއާއި ގުޅޭގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ވަކިން އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، 54 ވަނަ މާއްދާއާއި ކޯޓުއަމުރުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގަވާއިދުތަކުގެ ދަށުން އިބްތިހާލް އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެއެވެ.

59. މިއާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލައިލި، ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެއްބަސްވުމުގެ ސާފުވާނެހެން، ދަޢުވާގެ މައްސަލައިން ނުވާތީ، ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފުކުރި ސާބިތު ޤަޟިއްޔާގެ

މަރުޙަލާގައި، މުދުވިރިވާ ޕާޓީތަކުގެ ސަބަބުން މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނުތަނުން ކަނޑައެޅިފައިވާން ޕާޓީތަކަށް މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤަވާޢިދުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، މި ޤަވާޢިދުގެ 54 ވަނަ މާއްދާގެ އިތުރުން، ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށް، އިސްތިއުނާފު އަރުވި ފަރާތުން އިއުތިރާޒުގައި ފާހަގަކުރާ ނުކުތާއަކީ، ކޯޓުގެ އިޖުތިހާދާ ޚިލާފު ސުލްޙަ އުފެއްދުމުގެ މަރުޙަލާގައި ޤާނޫނަކުން، ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ ޝަރުޢީ ނިންމުމަކުންވިއަސް އެކަން މަނާކުރާކަމަށް އިސްތިދުލާލު ބަލައިނުގަނެވޭނެ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

60. މި މައްސަލައަކީ ހަވާލާދީ، ސިވިލް ކޯޓުން އިސްވެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ފަރާތްތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރާއި ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރި އަމުރު ޚިލާފަށް ހަރަކާތް ނުކުތާ ސިފަ ގެނެސް ދީ ފަރާތް ހުށަހެޅި ފިޔަވަޅު އެއްބަސްވުމާ ކަމުގައިވާތީއެވެ. ބައްލަވައިލެއްވި ޤާނޫނީ ނަރަސްކުރުމުގައި، ކޯޓުގެ އިޖުތިހާދާ ޚިލާފު ސުލްޙަ އުފެއްދުމުގެ މަރުޙަލާގައި، އެ މައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ޕާޓީތަކުގެ ބަޔާންކުރާއިރު، މައްސަލަ ބެލުން ހުށަހަޅާއިރު ދެއިން ޕާޓީއެއް މި އިއުތިރާޒުގައި ހިމެނޭކަން ބަޔާންކޮށް އަމުރު ފާހަގަކުރެވިފައިވާތީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ޞައްޙެވެ.

61. މިގޮތުން، އެ މަރުޙަލާގައި މައްސަލަ ބެލުން ހުށަހެޅުއްވުމަކީ ބައްޕަކާއިރު އެއްވެސް ޕާޓީއެއް ބަޔާންކުރި އަމުރަކާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެކަން ގާނޫނަކުން ނުވަތަ ގަވާއިދަކުން ނުވަތަ ކޯޓުގެ ނިންމުމަކުންވިއަސް، އެ މަރުޙަލާގައި އެކަން މަނާކުރާގޮތަށް ޕާޓީއެއް ވަކިކުރެވިފައިވާކަން ބަޔާންކުރި އަމުރަކާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، ފަރާތްތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރާއި ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރި އަމުރު ޚިލާފަށް ހަރަކާތް ނުކުތާއެއް ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމި ނިންމުމަކީ ފާސިދުވާގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

62. މިއީ ޖާއިޒު ފާހަގަކުރުމެއް ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އެހެނީ، އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން ނަގާ [illegible]، ކޯޓުގެ އިލްތިމާސް ސުވާލު އުފެއްދުމުގެ މަރުޙަލާގައި، މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ ޙާލަތު [illegible]، ނުވަތަ މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 54 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޙާލަތު [illegible]، ނުވަތަ ކޯޓުތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ޙާލަތު [illegible]، އެ މައްސަލަ ކޯޓުން [illegible] [illegible] މި މާއްދާތަކުން އެނގެންހުރީމެވެ.

63. އިބްރާހީމް ޢަލީ ކުރި އިލްތިމާސްގައިވާ ޙާލަތުގެ މައްޗަށް، ބަޔާންކުރަނިވި މާއްދާތައް [illegible]، އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ކުރި އިލްތިމާސް [illegible] [illegible] ފަރާތް އެއްބަސްވުމާ [illegible]. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރަނިވި މާއްދާތަކަށް [illegible]، އެ މާއްދާތައް މި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލަ ނިންމާ ފެންނަގޮތް

64. ބަޔާންކުރަނިވި ކަންކަމުގެ އަލީގައި، އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ [illegible] އިލްތިމާސް، އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible]، މަދަނީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުން މި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި ދެކެމެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ގުޅިގެން، ސިވިލް ކޯޓުގައި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

65. އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން [illegible]، [illegible] އަމަލުކުރުމުގެ އަމުރާ ގުޅޭގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއާ ގުޅޭ ގޮތުން، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުމަކީ ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. އަދި އެ ހުށަހެޅުމާއި ގުޅިގެން ނިންމި ނިންމުމަށް ވާސިލުވުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، 54 ވަނަ މާއްދާއި ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ އަސާސެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

66. މިކަންކަމުގެ އަލީގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ޤަޟިއްޔާ ބެލުމުގެ އިންޖަންކްޝަން ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ކަނޑައަޅައި، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 "ކޯޓުގެ އިންޖަންކްޝަން [illegible]" [illegible] [illegible] އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް [illegible] [illegible] [illegible].

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔު

67. ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫނު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމްގެ ރައުޔު

68. ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫނު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔާ އަޅުގަނޑު އެއްބަސް ވަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން[14]

69. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުޞޫލެއްގެ ގޮތުން[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[16] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[17] އެހެނަސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑުގެ ހުކުމަށް ބިނާކޮށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[18]

---

[14] ކޯޓުން މައްސަލައިގެ ހުކުމްކުރުމަށްފަހު، އެ ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަމާއި، އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެ ކޯޓާއި، އިސްތިއުނާފުކުރަންޖެހޭ މުއްދަތާއި ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކާއި އަދި މިކަން ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިކޯޑުގައި ބަޔާންކުރަންޖެހޭނެކަމާއި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[15] މިބާބުގައި ބުނާ އިސްތިސްނާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[16] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[17] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[18] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ހުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތައް އެފަދައިން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) "ކޯޓުގެ އިންޓެރިމް އޯޑަރު ނިންމިގޮތް" ގައި ގާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނު) ގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible]، އަދި [illegible]، [illegible]، އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1964-CVC-2023 ގެ [illegible] ހުކުމުގެ އިންޓެރިމް ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު 144-B5/IN/2023/01 (18 ޖުލައި 2023) ނިންމުން ބާޠިލުކުރުމާއެކު [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިމައްސަލަ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއް ސުޢޫދު